

FIÚK, LÁNYOK

SZKA_106_10

A modul szerzője: Leléné Gonda Irén

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

6. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Önértékelés kérdőív alapján					
A	A tanulók kitöltik a kérdőívet. 5 perc	Együttműködési és társas készség fokának megállapítása Önreflexió Önismeret	Egyéni munka – kérdőív kitöltése	D1 (Mit gondolok magamról? 1.)	P1 (A tanulói kérdőív kiértékeléséhez)
I/b Kapcsolatfejlesztő gyakorlatok					
A	Az osztály a Kézkeresés játékot játssza. A játék közben átélt élményeket, érzéseket a tanulók megosztják egymással. 10 perc	Egymásra hangolódás Előítélet-mentes látásmód Bizalom Elfogadás	Frontális munka – játék, megbeszélés		P2 (Kézkeresés játék)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	Az osztály a Bogozd ki a csomót! játékot játssza. A játék közben átélt élményeket, érzéseket a tanulók megosztják egymással. 10 perc	Egymásra hangolódás Előítélet-mentes látásmód Bizalom Elfogadás	Frontális munka – játék, megbeszélés		P3 (Bogozd ki a csomót!)
I/c Együttműködést fejlesztő gyakorlatok					
A	Az osztály véletlenszerű párokban a Sziámi játékot játssza. A játék végén a tanulók megbeszélnek az élményeiket, az érzéseiket, visszajelzéseket adnak egymásnak. 15 perc	Alá-fölérendelődés megélése Együttműködési készség Csoportkohézió	Páros munka, majd csoportmunka – játék, megbeszélés		P4 (Sziámi)
B	A tanulók párt választanak szemkontaktussal, majd a Sziámi játékot játsszák. A játék végén a tanulók megbeszélnek az élményeiket, az érzéseiket, visszajelzéseket adnak egymásnak. 15 perc	Alá-fölérendelődés megélése Együttműködési készség Csoportkohézió	Páros munka, majd csoportmunka – játék, megbeszélés		P4 (Sziámi) P5 (Párválasztás szemkontaktussal)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	A gyerekek számkártyák húzásával 3 fős csoportokat alakítanak. A csoportok kitöltik a feladatlapot. A feladatlap kitöltése után a csoportok megbeszélik az élményeiket, az érzéseiket, visszajelzéseket adnak egymásnak. 15 perc	Hasonlóságok és különbözőségek feltárása Kommunikációs készségek	Csoportmunka – feladatlap kitöltés, megbeszélés	D2 (A három testőr)	P6 (A három testőr) számkártyák

II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA

II/a MI és TI

A	A fiúk és a lányok külön csoportokat alakítanak. A csoportok két-két nagy ív csomagolópapírt kapnak. Az egyikre felírják, hogy szerintük milyen tulajdonságok, képességek jellemzik saját nemüket, majd a másikra a másik nem jellemzőit gyűjtik össze. A csomagolópapírokat a teremben jól látható helyre teszik. A csoportok felolvassák az összegyűjtött tulajdonságokat, majd megbeszélés, vita következik a nőiességgel és a férfiassággal kapcsolatos hiedelmekről és a valódi különbségekről. 20 perc	Információk gyűjtése és vita a nemiséggel összefüggő klisékről és társadalmi sztereotípiákról Tolerancia Önismeret Kommunikációs készségek	Kooperatív tanulás – szóháló Frontális munka – vita	Körbeülhető asztalok, csomagolópapír a plakát elkészítéséhez, gyurmaragasztó	Csomagolópapírok, ceruzák
---	---	---	--	--	---------------------------

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	Minden tanuló kap két lapot. A tanulók az egyikre leírják, hogy szerintük milyenek a lányok, a másikkra pedig, hogy milyenek a fiúk. A lapok felkerülnek a táblára, majd a pedagógus kiragad konkrét példákat, és megkérdezi a gyermekeket, hogy miért írták az adott kijelentést, mire alapozzák véleményüket, mely kijelentések helytállóak és melyek nem, vagy csak részben. 20 perc	Információk gyűjtése és vita a nemiséggel összefüggő klisékről és társadalmi sztereotípiákról Tolerancia Önismeret Kommunikációs készségek	Egyéni munka – lista készítése Frontális munka – vita	Két darab lap és ceruza minden tanulónak, tábla, ahol elhelyezik lapjaikat, gyurmaragasztó	
C	Minden tanuló két lapot kap. Az egyikre leírják, hogy a szüleik szerint milyenek a lányok, illetve milyenek a fiúk, majd megfogalmazzák, hogy mire alapozzák véleményüket, mely kijelentések helytállóak és melyek nem, vagy csak részben. 20 perc	Információk gyűjtése és vita a nemiséggel összefüggő klisékről és társadalmi sztereotípiákról Tolerancia Önismeret Kommunikációs készségek	Egyéni munka – lista készítése Frontális munka – vita	Két darab lap és ceruza minden tanulónak, tábla, ahol elhelyezik lapjaikat, gyurmaragasztó	P7 (Egy másik változat)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b A nemekkel kapcsolatos előítéletek					
A	A pedagógus röviden elmondja, hogy mi az előítélet, vagy megkéri a tanulókat, fogalmazzák meg, mondjanak konkrét példákat az előítélet megnyilvánulásaira. A tanár maga is mond néhány példát. A tanulók megvitatják, hogy miért vannak az embereknek előítéleteik. A pedagógus a lányok csoportjának „A fiúk nem tudnak...” kezdetű papírt, a fiúk csoportjának „A lányok nem tudnak...” kezdetű lapot ad. A csoportok kiegészítik a mondatokat. Ezután a csoportok ismertetik egymással az eredményeket, majd megvitatják az eltérő megfigyeléseiket és értékítéleteiket. 15 perc	Információk gyűjtése és vita a nemiséggel összefüggő klisékről és társadalmi sztereotípiákról Tolerancia Önismeret Kommunikációs készségek	Csoportmunka – ötletbörze Frontális munka – vita	A két csoportnak egy-egy lap a megkezdett mondatokkal	
B	A csoportok olyan szituációkat gyűjtenek, melyekben a nemükkel kapcsolatos előítéletek szerepelnek. A szituációk közül néhányat eljátsszanak úgy, ahogy a valóságban történhetett, majd egy másfajta reakciót tükröző változatban is. A csoportok értékelik mindkét stratégiát. 20 perc	Információk gyűjtése és vita a nemiséggel összefüggő klisékről és társadalmi sztereotípiákról Tolerancia Kommunikációs készségek	Csoportmunka – megbeszélés, szituációs játék		P8 (Szembenézés az előítéletekkel)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Kamaszkori testi-lelki változások, testápolás					
A	Védőnő előadást tart a fiúk és a lányok anatómiai különbségeiről, testi változásairól, lelki jellemzőiről, a serdülők testápolásáról, egészséges életmódjáról, az anorexia, a bulímia veszélyeiről. A védőnő válaszol a gyerekek felmerülő kérdéseire. 25 perc	Tájékoztatás Ismeretszerző képesség Tudatosság Bizalom	Frontális munka – előadás		P9 (Témaajánlás)
B	A gyerekek a nemük szerinti csoportokban egy azonos nemű felnőttel beszélgetnek a fiúk és a lányok anatómiai különbségeiről, testi változásairól, lelki jellemzőiről, a serdülők testápolásáról, egészséges életmódjáról. A felnőtt lehetőségei szerint válaszol a gyerekek felmerülő kérdéseire, illetve szakirodalmat ajánl. 25 perc	Bizalmas beszélgetés Ismeretszerző képesség Tudatosság Bizalom	Csoportmunka – beszélgetés		P9 (Témaajánlás)
II/d Veletek együtt					
A	A lányok és a fiúk külön csoportokban összegyűjtik, hogy mit várnak a másik nemtől, illetve mit szeretnének, hogyan bánjon vele a másik nem. A csoportok megbeszélik, hogy milyen módon lehetne elfogadtatni a másik nemmel az elvárásokat. Ezután ismertetik egymással kéréseiket. 15 perc	Kommunikáció a másikkal Bizalom Őszinteség	Csoportmunka – szóháló, megbeszélés	Mindkét csoportnak papír, ceruzák	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	Minden tanuló mond egy mondatot. A lányok úgy kezdik, hogy „azt szeretném kérni a fiúktól...”, a fiúk pedig úgy, hogy „azt szeretném kérni a lányoktól...” 10 perc	Kommunikáció a másik nemmel Bizalom Őszinteség	Frontális munka – beszélgetőkör		
III. ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Összegzés					
A	A gyerekek párt választanak szimpátia alapján. Mindegyik pár kijelentéseket gyűjt a saját nemének faliújságján, amelyek arra a kérdésre válaszolnak, hogy miért jó lánynak/fiúnak lenni. A pedagógus megbeszéli a válaszokat a gyermekekkel, anélkül hogy értékelné azokat. A faliújságra kifüggesztett lapokat közösen megnézik. 20 perc	Nem identitás, a nemi szerepek tudatosítása Empátia Tudatosság Önismeret	Kooperatív tanulás – páros szóforgó, képtárlátogatás	Lapok, színes ceruzák	
III/b Értékelés					
A	A tanulók ismét kitöltik a foglalkozás elején használt önértékelési kérdőívet, ez alapján próbálnak képet alkotni magukról. 5 perc	Együttműködési és társas készség fokának megállapítása Önreflexió Önismeret	Egyéni munka – kérdőív kitöltése	D3 (Mit gondolok magamról? 2.)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
B	A pedagógus a foglalkozáson szerzett tapasztalatai alapján szóban értékeli a csoportok tevékenységét, méltatja a javaslatokat, a pozitív törekvéseket, melyet a kölcsönös elfogadás érdekében fogalmazznak meg a lányok és a fiúk. 5 perc	Értékelés Önismeret Kritikai érzék	Frontális munka – magyarázat		
C	A tanulók a foglalkozáson készült plakátokból kiállítást rendeznek, és megtekintik egymás alkotásait. 5 perc	Bemutató Empátia Egymás iránti figyelem	Kooperatív munka – képtárlátogatás	A foglalkozás során elkészült plakátok	

TANÁRI MELLÉKLET

P1 A TANULÓI KÉRDŐÍV KIÉRTÉKELÉSÉHEZ

A modul elején és végén a tanulók ugyanazt a kérdőívet töltik ki. A pedagógus a két kérdőív összehasonlítása alapján kaphat választ a modul eredményességére. Segítség a tanulói kérdőív (D1 és D3 melléklet) elemzéséhez, a pedagógus számára:

1. kérdés: Az érzelmek verbalizációjára vonatkozik.
2. kérdés: A reális önismeretre vonatkozik.
3. kérdés: Az önbecsülés fokát mutatja.
4. kérdés: A másik nemmel való kapcsolatfelvételre vonatkozik.
5. kérdés: Az emberek felé megnyilvánuló nyitottságot tükrözi.

A kérdőívhez azt a feldolgozási módot is választhatjuk, hogy nem kérjük el a gyerekektől: ők gondolkozzanak el saját magukon, majd a modul végén újra reflektáljanak magukra. Mindez elég: nem feltétlenül kell beleavatkozzunk, illetve ellenőrizzük, hogy mi játszódik le bennük.

P2 KÉZKERESÉS

A jelenlévők körben állnak. A szemüket becsukva, a karjukat előrenyújtva elindulnak a kör közepe felé. Amikor már közel vannak egymáshoz, igyekeznek minél több kezét megérinteni, azokról tapintás útján információt gyűjteni. Adott jelre a csoport tagjai leülnek, és sorra elmondják, vajon kié volt a kéz, melyet érintettek, és mit gondolnak a kézről, milyen lehet a tulajdonosa.

Figyeljünk rá, hogy résztvevők szeme a gyakorlat alatt végig csukva legyen.

A játék után beszéljük meg, milyen érzések keletkeztek a résztvevőkben, és mit üzentek számukra a megérintett kezek.

P3 BOGOZD KI A CSOMÓT!

Az egyik tanuló kimegy a teremből, a többiek pedig megfogják egymás kezét, és kört alkotnak. Ezután a kört elkezdik „összebogarzni”: egyes játékosok felemelik a kezüket, az így keletkező kapun mások átbújnak, anélkül azonban, hogy egymás kezét elengednék. Ezután mások bújnak át egy másik kapun, és így tovább, míg nem egy nagy, élő gubanc keletkezik. Ekkor szólítják a kitalálót, akinek az a feladata, hogy kibogozza a csomót.

Figyeljünk rá, hogy a játékosok kíméeljék egymást, hiszen nem mindenkinek forog olyan könnyedén a válla, a karja. A csomó fej-törést okoz a kitalálónak. A szorult helyzet agresszív erőltetésre is csábíthat, ezt azonban aligha díjazza a társak. A rejtvény megoldása azonban közös érdek.

A játék után beszéljük meg a közös erőfeszítés és a megkönnyeb-bülést hozó megoldás közben keletkezett érzéseket, a fizikai közelség megélésével kapcsolatos véleményeket.

P4 SZIÁMI

A párok alakulhatnak a kooperatív tanulásból ismert keveredj, állj meg, csoportosulj! módszerrel, vagy az előző feladatból adódóan oly módon, hogy mindenki a hozzá legközelebb állóval alkot párt. A párok egymásnak háttal állnak, karjukat a „sötörösnek” megfelelően összekulcsolják. Beszéd nélkül megpróbálnak együtt mozogni, megállni, kedvük szerint újra elindulni, leülni, lehajolni. Egy bizonyos idő eltelte után a csoportvezető megkéri a párokat, hogy szorosán álljanak körbe egymás mellé, és a szomszédos párok is kapaszkodjanak össze, hogy egy nagy közös kör alakuljon ki. A csoportvezető közli, hogy innentől a beszéd megengedett. A továbbiakban a csoportnak együtt, egyszerre kell valamilyen tevékenységet végezni (például: oldalzáró csárdáslépés, éneklés, egyéb ritmusra együttemozgás, szavalás).

Figyeljünk a csoporthoz való kapcsolódás mértékének megtapasztalására!

A játék után beszéljük meg, mennyire sikerült együtt mozognia a pároknak-csoportnak, honnan lehet tudni, hogy mit akar a másik, milyen érzés volt együtt, egyszerre mozogni az egész csoporttal, ki volt az irányító, és ő milyen módon irányított.

P5 PÁRVÁLASZTÁS SZEMKONTAKTUSSAL

A játékvezető felszólítja a játékosokat, hogy szabadon mozogjanak, járkáljanak a teremben, és közben figyeljék a többiek tekintetét. Szavak nélkül, pusztán szemkontaktussal kell mindenkinek párt találnia. Azok a játékosok, akik „egymásra találtak”, félreállhatnak, így jelezve a többiek számára, hogy ők már nem választhatók. A játék addig tart, amíg mindenki megtalálja a párját.

Ügyeljünk arra, hogy a tanulók ne vegyék igénybe a mimika kifejezőeszközeit, a párválasztás valóban kizárólag a szemkontaktuson alapuljon!

A játék után beszéljük meg, nehézséget jelentett-e a tekintettel közölt üzenetek értelmezése, megfejtése.

P6 A HÁROM TESTŐR

A tanulók háromfős csoportokat alakítanak azonos kép vagy számkártyák húzásával, véletlenszerűen. A csoportok önállóan és közösen töltik ki a feladatlapot. Minden egyes csoportnak egyetértésre kell jutnia valamennyi válaszban. Ha mindenki készen van, akkor a kis csoportok egy nagy körbe ülnek, és bemutatkoznak a válaszaik alapján.

Ügyeljünk, hogy a csoportok tagjai valóban figyeljenek oda egymásra!

A játék végén a csoportok megosztják egymással a tapasztalataikat, az élményeiket, az érzéseiket. Értékelik a kis csoport konszenzusra való törekvésének módját, az azonosságok és a különbözőségek elfogadásának képességét. Megbeszélik, hogy adódtak-e meglepetések, és hogy mi volt az, amiről csak most szereztek tudomást.

P7 EGY MÁSIK

Ezt a változatot akkor javasoljuk, ha az osztályba sok roma tanuló jár. A hagyományos roma családon belül a gyerekek szerepe, a nemek megítélése a nem romák többsége számára szokatlan. (A gyerekek véleményét, akaratát figyelembe vesszük, tiszteletben

tartják a felnőttek; a nők szolgálják ki a férfiakat; senkinek nem szabad ruha nélkül mutatkozni, a lányok érintetlenségére az egész család ügyel.)

P8 SZEMBENÉZÉS AZ ELŐÍTÉLETEKKEL

Ha nem tudnak egyéni tapasztalatokat felhozni, felidézni, akkor a pedagógus javasolhat nekik (pl. az apa így szól a fiához: „Nem szabad sírnod, egy fiú nem ismeri a fájdalmat!”). A tanulók fogalmazzák meg, hogy érezte magát a két fél. Érdeemes egy szituációt a fiúkkal, egyet a lányokkal feldolgozni. A szereplők kiválasztása történhet a tanulók önkéntessége alapján.

P9 TÉMAAJÁNLÁS

Mint pedagógus, előzetesen figyeljük meg, hogy a gyermekek mennyire nyitottak a témára, mennyire gátlásosak. Ez alapján döntsünk

a két variáció között. Minden gyerekcsoport számára más az a biztonságot nyújtó körülmény, melyben őszintén felteheti a kérdéseit.

A leghangsúlyosabb témát az osztályban éppen időszerű eseményeknek megfelelően válasszuk meg. Aktuális lehet a táplálkozási szokások változása, a hirtelen megváltozott testméretek, a nőies vonások megjelenése, a menstruáció stb.

Olyan dolgokról van szó, amelyekről nem, vagy nem szívesen beszélünk. A nevelésbe bevont partner – a védőnő – hivatásánál fogva fesztelenül érint bármilyen témakört, és válaszol a felmerülő kérdésekre. Szaktudásának hasznosítása is nagyon fontos. A gyerekek segítő partnerre lelhetnek a személyében, akit bármikor megkereshetnek egyéni kérdéseikkel. Ugyanilyen fontos azonban, hogy a jelenléte, az előadása segít a gátlások oldásában, és fesztelenül tudunk a gyerekek számára kényesnek tűnő dolgokról beszélni és közösen gondolkodni.